

Rīgā, datums skatāms laika zīmogā
Reģ. Nr.: 5-9/1132

Sabiedrisko Pakalpojumu Regulēšanas Komisijai
Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039

“Par viedokļa sniegšanu par konsultāciju dokumentu “Par grozījumiem Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumos”

Atsaucoties uz 2021. gada 22. novembra Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) konsultāciju dokumentu “Par grozījumiem Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumos” (turpmāk – konsultāciju dokuments), akciju sabiedrība “Latvijas Gāze” (turpmāk – LG), sniedz sekojošus komentārus:

LG ieskatā konsultāciju dokumentā piedāvātās izmaiņas pie šā brīža tirgus dinamikas un straujajām svārstībām tikai apgrūtinātu Baltijas dabasgāzes tirgus darbību un uzliktu nevajadzīgu administratīvo slogu gan tirgus dalībniekiem, gan krātuves operatoram. Jo īpaši vēlamies norādīt uz to, ka piedāvātās izmaiņas var būtiski ietekmēt pieprasījumu pēc Inčukalna pazemes gāzes krātuves (turpmāk – IPGK) jaudām un apdraudēt tās darbību nākotnē.

Vēlamies norādīt, ka krātuves noteikumu maiņas, kurās tiek fundamentāli mainīti krātuves izmantošanas principi, ir pārāk biežas un tās ietekmē kopējo dabasgāzes tirgus darbību un stabilitāti. Esošie IPGK lietošanas noteikumi tika pieņemti tikai 2020. gada 1. oktobrī un šobrīd jau atkal tiek mainīti, komersantiem pat nenostādājot vienu krātuves ciklu. No krātuves lietotāju viedokļa raugoties, tikko ir bijusi iespēja izveidot darbības pieredzi ar vienu normatīvo regulējumu, nākamā krātuves sezonā jau stājās spēkā cits, radot nenoteiktību par krātuves darbību ilgtermiņā.

Tāpat arī 2021. gada 25. martā jau tika organizēta publiskā konsultācija “Par grozījumiem Inčukalna pazemes gāzes krātuves noteikumos”, kuros tika piedāvātas līdzīgas izmaiņas, kā šā brīža konsultāciju dokumentā un, kā toreiz savā viedoklī norādīja LG, tad izmaiņas tieši krātuves izsoļu norises termiņos, sākot ar 2022./2023. sezonu būtu atbalstāmas. Savukārt, šobrīd piedāvātās izmaiņas attiecībā uz jaudas produkta dalījumu un iesūkņēšanas jaudu sadalījuma proporciju ir krietni apjomīgākas un tās fundamentāli maina

esošos krātuves izmantošanas principus. Šādām izmaiņām ir nepieciešama nopietnāka, detalizētāka izvērtēšana un ietekme uz uzņēmējdarbības riskiem un, līdz ar to, šādas izmaiņas šobrīd nav atbalstāmas. Dabaszgāzes tirgus darbība ir balstīta uz brīvas konkurences principiem un tas ir pakļauts notikumiem un cenu svārstībām Rietumeiropas likvidākajos tirgos, taču konsultāciju dokumentā piedāvātās izmaiņas uz komerciāliem principiem balstītu uzņēmējdarbību pakļauj krātuves operatora interesēm, kuras ne vienmēr ir salāgojamas ar tirgus darbību un krātuves lietotāju interesēm.

Konsultāciju dokumenta Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamības pamatojuma daļā tiek norādīts, ka plānotās izmaiņas ir nepieciešamas, lai aktīvāk tiktu izmantots sašķidrinātās dabaszgāzes terminālis Lietuvā. LG nav saprotams pamatojums šādam kaimiņvalstu infrastruktūras objektu lobijam un apzinātai cauruļvadu dabaszgāzes konkurētspējas mazināšanai. Vēlamies arī norādīt, ka Klaipēdas sašķidrinātās dabaszgāzes terminālis jau saņem uzturēšanas līdzmaksājumus no ikviena Lietuvas dabaszgāzes patērētāja, kā arī īpašu atlaidi pārvades sistēmas ieejas punktā. Norādām arī, ka sašķidrinātās dabaszgāzes termināļa izmantošana ir balstīta uz komerciāliem principiem, nevis tehniska rakstura ierobežojumiem. Minēto apgalvojumu apliecina palielinātais pieprasījums un paaugstinātās cenas pēc sašķidrinātās dabaszgāzes Āzijā 2021. gadā, terminālim paredzētās piegādes novirzot Āzijas virzienā, tādējādi samazinot termināļa izmantošanu. Pēc sniegtā pamatojuma izriet, ka ar jauno krātuves regulējumu visas pārējās dabaszgāzes pārvades infrastruktūras lietotāju darbības tiek pakārtotas termināļa darbības interesēm, kas, savukārt, ir pretrunā ar dabaszgāzes tirgus darbības pamatā esošajiem apsvērumiem.

Konsultāciju dokumentā arī tiek atspoguļota dabaszgāzes iesūkņēšanas līkne, lai nodrošinātu krātuves ilgtspēju. LG ieskatā, 1. attēlā atspoguļotais faktiskais iesūkņēšanas grafiks tikai margināli atšķiras no teorētiski optimālā iesūkņēšanas grafika. Tāpat arī norādām, ka 2019./2020. gada krātuves iesūkņēšanas sezonā, pārvades sistēmas operators tika samazinājis Luhamaa pārvades sistēmas punktā pieejamās ieejas jaudas vienotajā zonā, tādējādi pakļaujot krātuves lietotājus nevis iesūkņēšanas plānam, bet Luhamaa pārvades jaudu tehniskajai pieejamībai.

Papildus vēlamies pieminēt, ka krātuves lietotāju iesūkņēšanas grafiks ir atkarīgs no dabaszgāzes cenām konkrētos mēnešos un vasaras/ziemas cenu starpību, kur oktobra mēnesis iekrīt pie ziemas sezonas cenošanas, kas tikai objektīvi rada mazāku pieprasījumu pēc iesūkņēšanas jaudām oktobra mēnesī.

Konsultāciju dokumentā tiek norādīts, ka iesūkņēšanas līkne tiks piedāvāta iesūkņēšanas ceturkšņiem, kas sākas 1. maijā un 1. augustā. Vēlamies norādīt, ka šāds līkņu grafiks neatbilst pārvades sistēmas jaudu rezervācijas grafikam, jo tieši pārvades sistēmas jaudu pieejamība un rezervācija primāri nosaka pieprasījumu pēc iesūkņēšanas jaudām. Nav arī saprotams pamatojums, kādēļ iesūkņēšanas līkni sāk izsolīt ar pēdējo – oktobra mēnesi, nevis pirmo – maiju. Kā jau iepriekš minēts, tad tieši oktobra mēnesis, sezonālītātes cenošanas dēļ,

rada vismazāko cenas starpības ieguvumu pret izņemšanas sezonas mēnešiem un nerada komerciālu pamatojumu veikt iesūknēšanu oktobrī. Tāpat nav saprotams kādēļ netiek piedāvāta visas sezonas iesūknēšanas līkne, kas būtu vairāk pielīdzināma Rietumeiropas krātuvēs izmantotajam "standard bundle unit" principam.

Vēlamies arī norādīt, ka interesi par krātuves izmantošanu ietekmē ne tikai vasaras/ziemas cenu starpība, bet arī faktiskās dabasgāzes cenas un krātuves lietotāju iespējas finansēt krājumus ilgtermiņā, kas ietekmē ikviena komersanta naudas plūsmu. Tā, piemēram, 2021. gada maija-septembra vidējais TTF front month indekss bija aptuveni 31 EUR/MWh, savukārt 2021. gada oktobra indeksa vērtība bija 65.45 EUR/MWh, attiecīgi, prasot vairāk nekā divas reizes lielāku finansējumu dabasgāzes iesūknēšanai par šādām izmaksām. Pēc šā brīža nākotnes cenu prognozēm dabasgāzes cena nākamajā iesūknēšanas sezonā tiek prognozēta ap 47 EUR/MWh (TTF), kas krātuves lietotājiem radīs nopietnas problēmas iesūknēšanas apjomu finansēšanai. Turklāt, arī šā brīža vasaras/ziemas cenu starpība ir negatīva, kas vēl ņemot vērā krātuves produktu tarifus un degvielas gāzes izmaksas, nerada nekādu komerciālu stimulu krātuves izmantošanai 2022./2023. gada krātuves sezonā.

Konsultāciju dokumentā arī tiek piedāvāta ceturkšņu un mēnešu iesūknēšanas līkņu jaudu proporcija attiecībā 0.4 ceturkšņu jaudas produktiem un 0.6 mēnešu jaudas produktiem. Ņemot vērā, ka konsultāciju dokumentā nav ietverta detalizētāka informācija un pamatojums, balstoties uz kādiem scenārijiem un pieprasījuma simulācijām, nav saprotams, kāpēc ir izvēlēta tieši šāda proporcija.

LG uzskata, ka, pirmkārt, Konsultāciju dokumentā piedāvātie jauninājumi ir pārāk apjomīgi. Ievērojot minēto, būtu nepieciešams izstrādāt jaunus noteikumus, nevis veikt esošo noteikumu korekcijas. Tāpat piedāvātās izmaiņas regulējumā radīs papildus administratīvo slogu un izmaksas komersantiem, jo būs nepieciešama pavisam cita veida iesūknēšanas un krātuves izmantošanas stratēģija un aprēķini, kas šā brīža enerģētikas sektorā pastāvošās krīzes apstākļos, nebūtu vēlams.

Ar cieņu,

AS "Latvijas Gāze"

Valdes priekšsēdētājs * paraksts

Aigars Kalvītis

*DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU*